

AML-CFT-TOEZICHT OP EEN KRUISPUNT

Closing speech by Steven Vanackere, Vice-Governor of the National Bank of Belgium

26 april 2024 – Auditorium van de Nationale Bank van België, Brussel

Dames en heren,

Het verheugt mij jullie hier vandaag zo talrijk te mogen verwelkomen. Dit geeft blijk van een grote interesse in de materie en onderstreept ook het belang van de inspanningen die de Bank doet om op geregelde tijdstippen de dialoog met de verschillende stakeholders te voeren. Aan onderwerpen is er in ieder geval geen gebrek. Bijzondere dank ook aan alle sprekers vandaag voor de interessante voordrachten en gedachtewisseling.

Sta mij toe in dit slotwoord even stil te staan bij de weg die we hebben afgelegd sinds de Financial Action Task Force (FATF) ons in 2015 haar aanbevelingen bezorgde naar aanleiding van de vierde wederzijdse evaluatie van België. Ik denk dat het fair is te zeggen (en dit blijkt ook duidelijk uit de voordrachten en de discussie van vandaag) dat de wereld fundamenteel gewijzigd is sinds deze laatste evaluatie. De strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme heeft sindsdien alleen maar aan belang gewonnen, voor de Bank als toezichthouder en natuurlijk ook voor de financiële instellingen.

Hoewel de FATF destijds onderkende dat de financiële instellingen globaal genomen een goed inzicht hadden in hun preventieverplichtingen en in de risico's waaraan zij zijn blootgesteld, was de boodschap toch dat de Bank in haar toezicht meer rekening diende te houden met deze risico's. Dit vergde, aldus de FATF, een verbetering van de instrumenten voor het off-site toezicht maar ook een aanzienlijke verhoging van de on-site inspecties en een meer frequent gebruik van het sanctiemechanisme in functie van de ernst van de vastgestelde tekortkomingen. Aan de Bank werd ook gevraagd meer aandacht te besteden aan de sensibilisering van de financiële sector. In het licht van al deze aanbevelingen benadrukte de FATF dat de Bank meer middelen moest uittrekken voor het toezicht.

Onder impuls van toenmalig directeur Jean Hilgers heeft de Bank deze aanbevelingen erg ter harte genomen, te beginnen met een grondige reorganisatie van het toezicht. Er werd een gespecialiseerde groep opgericht onder leiding van Benoît Bienfait (ik kom hier op terug), die zowel met off-site toezicht als de ontwikkeling van beleid belast werd. Dit team is stelselmatig gegroeid en heeft ook haar expertise gaandeweg verdiept, onder meer door de verdere verfijning van een risico gebaseerde toezichtsmethodologie in lijn met de Europese en internationale standaarden. Ook de inspectiedienst kreeg meer middelen zodat de frequentie en de intensiteit van de controles op afstand en ter plaatse beter konden worden afgestemd op de risico's. De Bank heeft tenslotte ook aanzienlijke inspanningen geleverd om haar beleid goed te communiceren, onder meer door middel van een specifieke website die op een zeer didactische manier alle mogelijke beleidsinstrumenten samenbrengt.

Laat ons even nadenken over waar we na al die jaren staan. Wie zijn we geworden als AML-toezichthouder? Wat kenmerkt ons?

Eén. We hebben een sterke Europese oriëntatie. We nemen actief deel aan beleidsdiscussies over AML in de Europese Bankautoriteit (EBA). Niet toevallig is het Jo Swyngedouw, die u daarnet al hoorde, die het AML Standing Committee voorziet. Niet toevallig zijn het de Belgen – de Nationale Bank met de Cel voor Financiële Informatieverwerking en de Thesaurie – die de onderhandelingen met het Europees Parlement over het AML-pakket tot een goed einde hebben gebracht. Ik kan u verzekeren, dat was een krachttoer. Op drie maanden tijd hebben we, op de valreep van de Europese verkiezingen, gerealiseerd wat sommigen niet langer voor mogelijk hielden. Niet toevallig zijn wij één van de toezichthouders die het meest actief zijn in Europese AML-toezichtscolleges. Deze colleges geven ons een schat aan informatie over nieuwe AML-risico's binnen een financiële groep en staan ons toe te leveragen op het werk van andere toezichthouders. We zijn dan ook blij dat deze AML-colleges in de AML-richtlijn een wettelijke basis krijgen.

Twee. Risk based supervision is voor ons geen holle frase. We blijven onze toezichtsmethodologie verder verfijnen om nog beter in te spelen op de risico's. Eind vorig jaar brachten we nog een nieuwe versie uit van onze sectorale risico evaluatie. Jaar na jaar verwerven we een steeds dieper inzicht in nieuwe AML/CFT-risicotypologieën, die we meenemen in onze toezichtstrategie. Waar we in het begin van ons bestaan focusten op brede, diepgaande inspecties met een grote focus op governance, focussen we nu steeds meer op thematische inspecties, waarbij we inzoomen op bepaalde activiteiten of risico's, zoals Dries Cools daarnet heeft toegelicht.

Drie. We opereren binnen een breder Belgisch AML-institutioneel ecosysteem. Binnen het AML-platform werken we samen met alle andere Belgische actoren. Denk maar aan de CFI, de FSMA, de politie, justitie, en de sectororganisaties. Die samenwerking willen we nog verder opschroeven. De AML-keten, van preventief tot repressief, werkt maar echt als alle actoren in de ketting goed samenwerken, en luisteren naar de sector. Tegelijk willen we als Nationale Bank blijven pleiten voor een verdere verbetering van het Belgische AML-ecosysteem. We kijken daarbij naar Frankrijk, waar een overlegorgaan van experts bevoegd is voor de voorbereiding én de goedkeuring van de nationale risico evaluatie. Want beleid is een zaak voor politici, risico evaluatie is een zaak voor experts.

Vier. We dialogeren, maar we nemen maatregelen waar nodig. Een regelmatige off-site-dialoog is voor ons van groot belang, met jullie, de tweede lijn, maar ook met de eerste lijn, en de interne audit. Voor ons is het belangrijk om het samenspel tussen de drie lijnen te zien, waarbij de AMLCO's met name hun rol van challenger van de eerste lijn ter harte nemen.

Uiteraard is die dialoog niet met alle instellingen even intens, gelet op verschillende risicoprofielen, en de prioritering van middelen. Toch is het onze ambitie om die dialoog levendig te houden. Ook van uw kant wordt dit zeer gewaardeerd. Ik roep u dan ook op om een regelmatige dialoog te behouden met uw NBB-dossierbeheerder.

Soms zijn er gevallen waarbij dialoog niet voldoende is, of waarbij een inspectie uitwijst dat administratieve maatregelen of sancties nodig zijn. We nemen deze maatregelen nooit lichtzinnig, maar ze maken zonder twijfel een integraal deel uit van onze toolbox. We rekenen er ook op dat ze zullen leiden tot een positieve ontwikkeling bij alle financiële instellingen, zodat ze in de toekomst minder vaak nodig zullen zijn.

Vijf. We groeien. Op acht jaar tijd zijn onze middelen aanzienlijk gegroeid, al blijven we in een Europese context al bij al nog bescheiden in termen van middelen. Ook dit jaar zal ons off- en on-site team verder groeien. Internationale instanties zoals het IMF en de EBA bevelen ons aan om op die weg verder te gaan. Het is nog niet zo lang geleden dat AML-toezicht nog niet bestond. We staan niet langer in de kinderschoenen, maar we zitten ook nog niet op cruising altitude. En gezien de mate waarin de AML-wereld constant verandert – denk maar aan AMLA – is het maar de vraag of we daar ooit zullen zijn.

Dát zijn wij, voor een groot deel dankzij Benoît.

Het is zowel binnen als buiten België bekend dat Benoît een sleutelrol heeft gespeeld bij het organiseren van het toezicht op de strijd tegen het witwassen van geld in België. Hij heeft talloze prestaties op zijn naam staan, zowel nationaal als internationaal.

Na de FATF-evaluatie in 2015 slaagde Benoît erin om in 2016 een geïntegreerd AML-team op te zetten binnen de Bank, dat zowel off-site toezicht als beleidsontwikkeling voor zijn rekening neemt, in lijn met zijn oorspronkelijke visie. Onder de bekwame leiding van Benoît is het team gestaag gegroeid tot zijn huidige omvang van 18 medewerkers.

Benoît heeft duidelijk zijn stempel gedrukt op het toezicht, maar ook op het wettelijke en reglementaire toezichtskader: zijn bijdragen aan de AML-wet en aan baanbrekende circulaire's over onder meer repatriëring van geldmiddelen en de-risking zijn algemeen bekend. Het is nu aan Dries en het hele team om de fakkel over te nemen en voort te bouwen op de indrukwekkende erfenis die Benoît achterlaat.

Beste Benoît, we danken je van ganser harte voor je vele verwezenlijkingen in de strijd tegen het witwassen van geld, ten behoeve van het algemeen belang.

Zonder volledig te willen zijn, zal ik nu ingaan op een aantal van de belangrijkste uitdagingen waar we voor staan.

- **Governance.** Hoewel we een geleidelijke verbetering zien in de kwaliteit van de governance in de financiële sector, zullen we ons blijven richten op de reeds bekende sleutelaspecten, zoals het model van de drie verdedigingslijnes, maar ook, voor groepen, op het belang van een lokale aanwezigheid en kennis van de vereisten van de Belgische AML-wet, alsook op de effectiviteit van controles in het geval van uitbesteding.
- **Financiering van terrorisme.** In lijn met de aanbevelingen van de Europese Bankautoriteit en het IMF moeten we meer aandacht besteden aan de financiering van terrorisme. Het gaat hier niet alleen om ons eigen inzicht in de risico's, dat we voor het eerst hebben gedocumenteerd in onze meest recente sectorale risicobeoordeling, maar ook om de maatregelen die de sector op dit gebied moet nemen. Nemen we bijvoorbeeld de controle op financiële embargo's, waarvoor we een constructieve dialoog met de sector hebben gevoerd om een efficiënte aanpak voor binnenlandse transacties te ontwikkelen. Dit onderwerp staat ook op de radar van de Europese Bankautoriteit, die binnenkort – voor het eerst in Europa - richtsnoeren hierover zal uitvaardigen.
- **Virtuele IBANs.** Anne Chamberod heeft ons gesproken over de virtuele IBANs, die bedoeld zijn om inkomende betalingen door te sturen naar een gewone IBAN die gekoppeld is aan een traditionele bankrekening. Virtuele IBANs hebben hun plaats in een onderling verbonden wereld, maar maken het moeilijker om de onderliggende rekening te identificeren en te lokaliseren, en kunnen financiële inlichtingeneenheden belemmeren om transacties te controleren. Het valt nog te bezien of de vooruitgang die momenteel geboekt wordt in de regelgeving op het gebied van transparantie en waakzaamheidsverplichtingen de bestaande risico's kan inperken.
- **Artificiële intelligentie.** Veel van de instellingen die actief zijn op de Belgische markt maken gebruik van kunstmatige intelligentie, of zijn van plan dit te doen, om het profiel van cliënten en hun transactiegedrag te identificeren of te analyseren. We verwelkomen met belangstelling deze ontwikkeling, die de efficiëntie en effectiviteit ten goede zal komen. We zijn ons echter bewust van de risico's die ermee gepaard gaan. Daarom zijn we vastbesloten om onze dialoog met u

over deze ontwikkelingen te verdiepen, en rekening te houden met uw feedback om onze aanpak op dit gebied verder uit te werken.

- **Acceptatie van cliënten op afstand.** De toenemende digitalisering van de financiële diensten houdt ook in dat steeds meer zakelijke relaties op afstand worden aangeknoopt, zonder face-to-face contact tussen de cliënten en de financiële instelling. Instellingen doen voor hun digitale oplossingen vaak een beroep op externe leveranciers. Hoewel dit op zich geen probleem is, kan het leiden tot kwetsbaarheden in de identificatie en verificatie van de identiteit van cliënten. We hebben met name vastgesteld dat sommige cliënten erin slagen meerdere profielen aan te maken, wat de effectiviteit van de controlesystemen in gevaar kan brengen.
- **AMLA.** Tot slot is de invoering van de nieuwe Europese toezichtsarchitectuur een ware game changer, waarover hier vandaag uitgebreid is gedebatteerd. Door de vele regelgevende mandaten waarin de teksten voorzien wordt het bovendien een race tegen de klok om binnen de vooropgestelde termijnen op te leveren. Maar ondertussen bereidt de Europese Bankautoriteit op verzoek van de Europese Commissie het terrein voor de nieuwe toezichthouder AMLA al volop voor. Zoals u weet, is de Bank nauw betrokken bij deze werkzaamheden. Het is nog te vroeg om vooruit te lopen op de praktische gevolgen voor de financiële sector (de inkt van de regelgevende teksten is nog maar net droog), maar we nemen uw opmerkingen ter harte en zullen erover waken jullie in de komende periode goed te blijven informeren en perspectief te geven.

Ziedaar het verhaal van wie we zijn en van de uitdagingen waar we voor staan. Dit is het verhaal dat we zullen vertellen aan de FATF. Sommigen onder jullie zullen ook gevraagd worden om jullie verhaal te vertellen aan de FATF. Laat ons hopen dat ons verhaal overeenkomt :)

Na het bezoek ter plaatse van de FATF in januari-februari volgend jaar zal het wachten zijn op het eindverslag van de FATF. Het 'rapport', zo u wil. Dat volgt in het laatste kwartaal van volgend jaar. Ik ben ervan overtuigd dat de FATF zal erkennen dat we een lange weg hebben afgelegd. Natuurlijk zal de FATF ook suggesties hebben voor wat beter kan. Net zoals het vorige rapport in 2015 zal ook dit rapport, tien jaar later, ons helpen. Het zal ons hopelijk allemaal helpen om nog beter te doen. Want de FATF kijkt niet alleen naar hoe goed wij ons toezicht verrichten, de FATF kijkt ook naar hoe goed de financiële sector haar rol als poortwachter vervult.

U, AML Compliance officers, en wij, toezichthouders, wij zijn bondgenoten van elkaar. U bent de poortwachter die moet vermijden dat uw financiële instellingen gebruikt worden om geld wit te wassen of om terrorisme te financieren. Wij, toezichthouders, zien erop toe dat u uw werk kan doen, dat u de nodige middelen heeft, en dat u gehoord wordt bij het management en bij de Raad van Bestuur. U en wij, wij versterken elkaar. Benoît eindigde zijn publieke presentaties vaak met de bekende 'We need you'- tekening van Uncle Sam.

I couldn't agree more.

Dames en heren, dank u wel voor uw aandacht. Weet dat ik voorstander ben van een open en franke dialoog met elkaar. Enkel zo kunnen we elkaar versterken in onze gezamenlijke opdracht: de strijd tegen witwassen en terrorismefinanciering.

Dank u wel.

Steven Vanackere,

Vicegouverneur.